

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 48/2012-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. marca 2012 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., L., zastúpenej advokátom JUDr. V. H., Advokátska kancelária, R., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 22. septembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cob 242/2010 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti A., s. r. o., vlastniť majetok zaručené čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, jej základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 22. septembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cob 242/2010 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 22. septembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cob 242/2010 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. decembra 2011 doručená sťažnosť spoločnosti A., s. r. o., L. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva vlastniť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) z 22. septembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cob 242/2010.

Sťažovateľ vystupoval pred Okresným súdom Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) v pozícii žalovaného v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Cb 170/2007, ktorého predmetom bolo vydanie hnutelnej veci. Žalobcom v konaní bola spoločnosť P., s. r. o., J. (ďalej len „žalobca“).

Skutkový pôvod sporu spočíva v tom, že správca konkurznej podstaty spoločnosti L., s. r. o., L. (ďalej len „úpadca“), ako predávajúci uzavrel 18. decembra 2003 so sťažovateľom ako kupujúcim kúpnu zmluvu, ktorej predmetom bol predaj Z. L. patriaceho úpadcovi. V čl. II.2 kúpnej zmluvy si zmluvné strany dojednali, že *„kupujúcemu je stav prevádzaných nehnuteľností a hnutelných vecí známy z písomnej dokumentácie a osobnej prehliadky. Tieto kupujúci kupuje v stave, v akom sa ku dňu podpísania zmluvy nachádzajú, kupuje ich v stave, v akom ku dňu podpísania tejto zmluvy stoja a ležia.“*. V čase podpísania zmluvy, teda 18. decembra 2003, sa v Z. L. nachádzala aj hnutelná vec, ktorá sa neskôr stala predmetom sporu, pričom o tejto skutočnosti správca konkurznej podstaty úpadcu nemal vedomosť (sporná hnutelná vec bola presunutá z výrobných a organizačných dôvodov nájomcom predmetného závodu bez vedomia správcu konkurznej podstaty).

Následne, 29. decembra 2003 správca konkurznej podstaty úpadcu uzavrel ako predávajúci ďalšiu kúpnu zmluvu so žalobcom ako kupujúcim, ktorej predmetom bol Z. B. patriaci úpadcovi. V prílohách tejto zmluvy boli identifikované aj hnutelné veci, ktoré boli predmetom predaja, pričom v prílohe č. 1 bola uvedená aj sporná nerezová chladiaca nádrž na mlieko P. Keď žalobca zistil, že chladiaca nádrž sa v závode, ktorý kúpil, nenachádza, vyzýval sťažovateľa na jej vydanie, avšak neúspešne. Preto 31. júla 2007 podal na okresnom súde žalobu o vydanie veci a o náhradu škody.

Okresný súd rozsudkom č. k. 9 Cb 170/2007-190 z 28. júna 2010 vyhovel žalobe a zaviazal sťažovateľa vydať žalobcovi nerezovú chladiacu nádrž na mlieko P. do 60 dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti týkajúcej sa náhrady škody žalobu zamietol. Okresný súd na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že sporná vec je v držbe sťažovateľa, podmienky jej vydržania neboli splnené (chýbala nepretržitosť v dobromyseľnosti držby). Podľa okresného súdu žalobca preukázal vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol *„kúpnu zmluvou uzavretou s S., v ktorom je chladiaca nádrž P. zapísaná... Rozhodujúci je prejav vôle strán uzavierajúcich kúpnu zmluvu (S. a žalobca), pričom S. potvrdil, že v čase uzavretia kúpnej zmluvy nevedel o tom, že nájomca previedol hnutelnú vec zo Z. B. do L.. Predpokladá, že chladiaca nádrž sa nachádza na pôvodnom mieste v B.“*. Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ *„nepreukázal titul nadobudnutia nádrže...“*.

Sťažovateľ napadol rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti vydať vec odvolaním, v ktorom tvrdil, že *„odkúpil majetok od správcu konkurznej podstaty... kúpnu zmluvou z 18.12.2003. Správca mal problémy s evidenciou majetku, čo sa prenieslo aj do zmluvy, v ktorej uviedol formuláciu, že sa kupujú veci v stave ako stoja a ležia. ... táto formulácia v súlade s § 501 OZ znamená, že strany sa dohodli na vlastnostiach celého súboru vecí bez ich presného rozlišovania podľa druhu, resp. množstva. Z uvedeného, nepresnosť evidencie majetku, nejasnosti správcu spočívajúce v neznalosti miesta uloženia majetku úpadcu spôsobili, že správca, ktorý bol jedinou osobou, ktorá mala právo nakladať s majetkom v zmysle úpravy v zákone č. 328/1991 Zb., nevedel, kde sa nachádza majetok, ktorý sám speňažoval. Chybou právnej kvalifikácie prvostupňového súdu bolo, že nie žalovaný zapríčinil nejasný skutkový stav veci, ale bol to práve správca.“*. V nadväznosti na to sťažovateľ zdôraznil, že *„zmluva medzi správcou a žalovaným bola uzavretá*

18.12.2003, kým zmluva medzi správcou a žalobcom až 29.12.2003“. Preto bol „skorším nadobúdateľom veci od správcu než žalobca a to je podstatné a rozhodujúce pre rozhodnutie vo veci samej“.

Krajský súd rozsudkom z 22. septembra 2011 v konaní vedenom pod sp. zn. 14 Cob 242/2010 prvostupňový rozsudok v napadnutom výroku potvrdil. Stotožnil sa s dôvodmi uvedenými v napadnutom rozsudku okresného súdu, pričom doplnil, že „z vykonaného dokazovania, z nesporných listinných dôkazov... bolo zrejmé a nosné, že žalovaný nevedel preukázať jednoznačne a nepochybne znením doloženej kúpnej zmluvy s prílohami nadobudnutie predmetnej nádrže. Sám správca konkurznej podstaty potvrdil v rámci dokazovania, že nevedel o existencii tejto veci vo vzťahu k žalovanému; bolo možné uzavrieť, že nemal vec v súpise a tým nemohol nastať právny účinok prevodu vlastníckeho práva na žalovaného, aj keď dátumovo skoršou zmluvou, naproti tomu bolo preukázané, že vec bola zaradená do súpisu a predaná, aj keď neskoršou zmluvou, žalobcovi, ktorý dostatočne preukázal, že sa stal jej vlastníkom.“. K odvolacej argumentácii sťažovateľa založenej na § 501 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) krajský súd uviedol, že «ak sa vec prenechá „ako stojí a leží“, nie je možné od scudziteľa dôvodne požadovať, aby zodpovedal za jej vady. ... V danom prípade však bolo relevantné, že ani použitie tohto právneho inštitútu cez § 501 OZ neznamenal, že žalovaný nadobudol vec, vo vzťahu ku ktorej nebolo nepochybne preukázané jej zaradenie do súpisu vecí majetkovej podstaty tej časti L. s. r. o., ktoré bola správcou konkurznej podstaty prevádzaná na žalovaného. Chýbala predovšetkým vôľová zložka na strane predávajúceho správcu konkurznej podstaty túto vec previesť...».

Krajský súd „vzhľadom na procesný systém neúplnej apelácie, ktorý ovláda odvolacie konanie“, neprihliadal na „novo tvrdené skutočnosti i dôkazy, ktoré neboli použité v konaní pred súdom prvého stupňa“. Za takéto skutočnosti a dôkazy krajský súd považoval námietku, „že bolo výlučnou vecou správcu, kde bola vec umiestnená a nikto v decembri 2003 nemohol ukladať správcovi povinnosti, okrem konkurzného súdu, ďalej okolnosť, že zmluva medzi správcou a žalovaným bola uzavretá 18.12.2003, kým zmluva medzi správcou a žalobcom až 29.12.2003“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ opätovne zdôraznil fakt, že kúpnu zmluvou, ktorú uzavrel 18. decembra 2003 so správcom konkurznej podstaty, sa *„veci sa kupujú v stave tak ako stoja a ležia, čím sa strany dohodli, na skutkovom stave takom aký existoval v momente uzavretia Kúpnej zmluvy. V prílohe Kúpnej zmluvy správca vyhotovil súpis ktorý jasne obsahuje chladiace nádrže a že ich neidentifikoval podľa inventárneho čísla, to je len o identifikácii predmetu kúpy a z toho dôvodu uviedol že sa veci kupujú v stave ako stoja a ležia. Skutočnosť, že správca konkurznej podstaty je tým subjektom, ktorý bol v celej veci podstatný, on speňažoval konkurznú podstatu..., prvostupňový súd ako aj Krajský súd v Žiline nebral do úvahy... Ak správca predal predmet kúpy v rámci celého súboru vecí, navrhovateľ nadobudol vlastnícke právo, ktoré je nespochybniteľné. ... Ak sme pripustili takéto reklamácie kúpených vecí v konkurze bol by to stav nikdy nekončiacej právnej neistoty kupujúcich...“*.

Krajský súd tiež podľa sťažovateľa nesprávne identifikoval, ktoré skutočnosti a tvrdenia na účely odvolacieho konania sú nové. Podľa sťažovateľa totiž krajským súdom označené skutočnosti a tvrdenia nie sú nové, *„ide iba o konštatáciu vyplývajúcu zo zákonného právneho konkurzného režimu“*.

Uznesením č. k. III. ÚS 48/2012-9 z 31. januára 2012 ústavný súd prijal sťažovateľovu sťažnosť na ďalšie konanie. Následne 9. februára 2012 vyzval krajský súd na vyjadrenie k prijatej sťažnosti, zaslanie dotknutého súdneho spisu, ako aj na vyjadrenie sa k otázke ústneho pojednávania vo veci prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 21. februára 2012. Krajský súd v ňom v celom rozsahu odkázal na dôvody napadnutého rozsudku a uviedol, že *„v rámci rozhodovania vo veci samej tak prvostupňovým ako aj odvolacím súdom nešlo o prehodnocovanie, či zasahovanie do postupu správcu konkurznej podstaty L., s. r. o. pri speňažovaní konkurznej podstaty, prípadne do kompetencie konkurzného súdu. Keďže predmetom konania bola rei vindikačná žaloba, primárne bola v skutkovej i právnej rovine riešená otázka aktívnej legitímácie žalobcu v rovine vlastníctva vecí – predmetu vydania. Len v tejto súvislosti boli vyhodnocované účastníkmi doložené dôkazy a to k titulu nadobudnutia vlastníckeho práva k veci. V danom prípade oproti sebe stáli účastníci,*

ktorý obaja odvodzovali (rovnaké) vlastnícke právo k totožnej veci nadobudnutím kúpnu zmluvou od správcu konkurznej podstaty L., s. r. o. Za tejto situácie bolo vyhodnocované, komu z účastníkov svedčí vlastnícke právo a z dôkaznej situácie popísanej v predmetnom rozsudku krajského súdu bol vyvodený opodstatnený záver o preukázaní aktívnej legitímácie žalobcu na podanie rei vindikačnej žaloby.“.

Krajský súd ďalej zdôraznil, že „spor o vlastnícke právo a jeho ochranu v zmysle § 126 Občianskeho zákonníka, patrí do kompetencie všeobecného, nie konkurzného súdu a v danom prípade tomu nebolo inak. V rámci účastníkmi nastolených sporných okolností v skutkovej i právnej rovine o tom, kto z nich je vlastníkom veci, ktorá bola predmetom nároku na jej vydanie (vlastníkovi od nevlastníka), nebolo možné sa nezaoberať prejudiciálne titulom tvrdeného nadobudnutia vlastníckeho práva k veci u oboch účastníkov ako kupujúcich od totožného správcu konkurznej podstaty a teda boli relevantné tie skutkové a právne otázky, ktoré v dotknutom rozsudku vyhodnocoval i Krajský súd v Žiline ako súd odvolací. V žiadnom prípade nešlo o sťažovateľom nastolenú otázku ‚reklamácie kúpených vecí v konkurze‘. Napadnutým rozsudkom bola prejudiciálne riešená otázka, kto z účastníkov je vlastníkom veci. Zo sumáru tvrdení a predložených dôkazov v danom občianskom súdnom konaní vlastnícke právo preukázal žalobca. Naopak žalovaný (sťažovateľ) spoľahlivo nepreukázal, že predmetnú vec skôr nadobudol kúpnu zmluvou v rámci speňažovania konkurznej podstaty L., s. r. o., v rovine neunesenia dôkazného bremena.“.

K vlastnému procesnému postupu v predmetnom konaní krajský súd uviedol, že „pri rozhodovaní o odvolaní žalovaného (sťažovateľ) bolo vychádzané v medziach podľa § 212 ods. 1 OSP zo zisteného skutkového stavu ako vyplynul z vykonaného dokazovania pred súdom prvého stupňa a ktorým bol v zmysle § 213 ods. 1 OSP odvolací súd viazaný, pričom výnimky podľa § 213 ods. 2 až 7 neboli dané. V prvostupňovom i odvolacom konaní mali obaja účastníci vytvorený rovnaký priestor pre realizáciu svojich procesných práv i pre splnenie povinnosti tvrdenia a vo vzťahu k poskytnutým tvrdeniam dôkaznej povinnosti.“. Krajský súd tak s dôvodmi sťažnosti nesúhlasí a považuje ju za neopodstatnenú.

Krajský súd súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Vyjadrenie krajského súdu zaslal ústavný súd 21. februára 2012 právnenému zástupcovi sťažovateľa s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

V stanovisku doručenom ústavnému súdu 14. marca 2012 sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci a zotrval na pôvodnom sťažnostnom návrhu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. ...

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

1. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a k čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Obsah základného práva na súdnu a inú právnu ochranu uvedeného v čl. 46 ods. 1 ústavy nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní. Jeho obsahom je i zákonom upravené relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (napr. I. ÚS 26/94, I. ÚS 23/06).

Ústavný súd stabilne judikuje, že skutkové a právne závery všeobecných súdov môžu byť predmetom jeho kontroly iba vtedy, ak by vyvedené závery všeobecných súdov boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávanych prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov, a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Pritom uvedené nedostatky musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

Pre ešte bližšiu identifikáciu arbitrárnosti a zjavnej neodôvodnenosti rozhodnutí všeobecných súdov, ktorá má význam aj z hľadiska prerokúvanej sťažnosti, je vhodné zdôrazniť názor ústavného súdu, podľa ktorého nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci krajského súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle už citovanej judikatúry by mohol

nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 304/06, II. ÚS 267/08, II. ÚS 40/2010).

Citovaná stabilizovaná judikatúra limitujúca priestor pre zásahy ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov musí byť osobitne akcentovaná a zohľadňovaná v prípadoch rozhodovania súkromno-právnych sporov plynúcich zo zmluvných vzťahov. Zmluvná voľnosť je právny princíp umožňujúci zmluvným stranám upraviť si vzájomné pomery tak, aby to čo najlepšie vyhovovalo ich potrebám a záujmom. Preto i sústava objektívneho záväzkového práva ponecháva účastníkom zmluvných vzťahov pomerne veľkú voľnosť pri zmluvnej úprave vzájomných práv a povinností. Zodpovedá to ústavnému princípu autonómie konania subjektov práva (čl. 2 ods. 3 ústavy), ktorý vytvára priestor pre čo najširšie uplatnenie sebarealizácie jednotlivca pri uspokojovaní jeho právom chránených potrieb a záujmov v demokratickej spoločnosti. Právo v tejto sfére plní iba korekčnú a preventívnu funkciu voči takej zmluvnej úprave vo vzájomných vzťahoch súkromno-právnych subjektov, ktorá by s ohľadom na všeobecne akceptované morálne, mravné i etické hodnoty spoločnosti nespravodlivo zvýhodnila, resp. znevýhodnila niektorého z kontrahentov. Iba v prípade, ak všeobecný súd túto korekčnú a preventívnu funkciu práva nepretaví do rozhodovania v konkrétnej kauze a naruší zásadným spôsobom ústavno-právny status niektorého účastníka súkromno-právneho vzťahu daný hodnotami, ktoré ústavný poriadok chráni, otvára sa pre ústavný súd priestor pre zásah do výkonu kompetencie všeobecných súdov.

1.1 Posudzovaný prípad vykazuje viacero skutkových aspektov, na ktoré všeobecné súdy konajúce v sťažovateľovej veci poukazovali. Z dokazovania nesporne vyplynulo, že v decembri 2003, keď predmetné kúpne zmluvy boli uzavreté, sa chladiaca nádrž nachádzala v Z. L. Ďalším nesporným faktom je, že správca konkurznej podstaty úpadcu pri uzatváraní kúpnej zmluvy so žalobcom (29. decembra 2003) „*nevedel o tom, že nájomca previezol nádrž zo z. B. do L. Predpokladal, že chladiaca nádrž sa nachádzala na pôvodnom mieste v B.*“. Za preukázané je potrebné považovať aj zistenie okresného súdu,

že v kúpnej zmluve uzavretej 29. decembra 2003 medzi správcom konkurznej podstaty úpadcu a žalobcom bola sporná nerezová chladiaca nádrž výslovne špecifikovaná ako jeden z predmetov prevodu. Nakoniec, nespornou je aj chronológia uzatvárania kúpnych zmlúv, keď správca konkurznej podstaty úpadcu 18. decembra 2003 uzavrel kúpnu zmluvu so sťažovateľom a 29. decembra 2003 so žalobcom.

Všetky uvedené skutkové okolnosti považoval za preukázané aj ústavný súd, pretože ani samotný sťažovateľ ich vo svojej sťažnosti nespochybnil.

1.2 V popísaných skutkových okolnostiach bolo pre rozhodnutie všeobecných súdov o žalobe žalobcu podľa názoru ústavného súdu potrebné prejudiciálne posúdiť otázku vlastníctva spornej huteľnej veci. Iba tak bolo možné kvalifikovane rozhodnúť o podanej reivindikačnej žalobe. Okresný súd i krajský súd vychádzajúc z výpovedí účastníkov konania i správcu konkurznej podstaty úpadcu uzavreli, že úmyslom správcu konkurznej podstaty bolo predat' nerezovú chladiacu nádrž žalobcovi, a nie sťažovateľovi, a preto ku scudzeniu huteľnej veci došlo až kúpnu zmluvou uzavretou 29. decembra 2003 v prospech žalobcu. V dôsledku toho je reivindikačná žaloba dôvodná. Podľa názoru ústavného súdu tento záver nie je ústavne akceptovateľný.

1.3 Kúpna zmluva medzi správcom konkurznej podstaty úpadcu a sťažovateľom bola uzavretá 18. decembra 2003, teda skôr než kúpna zmluva medzi správcom konkurznej podstaty úpadcu a žalobcom. Bolo tak rozhodujúce posúdiť, či uzavretím skoršej kúpnej zmluvy bolo prevedené vlastnícke právo k chladiacej nádrži na sťažovateľa. Ak by odpoveď na túto otázku bola kladná, potom úmysel správcu konkurznej podstaty úpadcu predat' chladiacu nádrž žalobcovi stelesnený v uzavretí neskoršej kúpnej zmluvy musí byť vyhodnotený ako irelevantný, a to v dôsledku uplatňovania všeobecnej právnej zásady „*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*“. Táto zásada dôsledne zohľadňuje okrem iného požiadavku právnej istoty účastníkov súkromno-právnych vzťahov, ku ktorej sa musí hlásiť aj Slovenská republika ako právny štát (čl. 1 ods. 1 ústavy), a ak ju všeobecný súd pri svojej rozhodovacej činnosti nerešpektuje, bezpochyby porušuje základné právo účastníka konania na súdnu ochranu.

1.4 Kúpnu zmluvou uzavretou 18. decembra 2003 sa správca konkurznej podstaty zaviazal previesť na sťažovateľa nehnuteľnosti a huteľné veci tvoriace v súhrne majetkovú podstatu Z. L. „*v stave, v akom ku dňu podpísania tejto zmluvy stoja a ležia*“. Zreteľným úmyslom zmluvných strán tak bolo využiť režim § 501 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak sa vec prenechá ako stojí a leží, nezodpovedá scudziteľ za jej vady, ibaže vec nemá vlastnosť, o ktorej scudziteľ vyhlásil, že ju má, alebo ktorú si nadobúdateľ výslovne vymienil.

Zjavným účelom citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka je regulácia zodpovednosti za vady prenechanej veci vo vzťahu medzi zmluvnými stranami, na čo poukázal i krajský súd v odôvodnení svojho napadnutého rozsudku. Vyplýva to zo systematického zaradenia ustanovenia v Občianskom zákonníku. Zásadné vylúčenie zodpovednosti scudziteľa za vady veci, ktorá je prenechaná tak, ako stojí a leží (výnimka z tejto zásady plynúca z citovaného ustanovenia nie je pre posudzovaný prípad rozhodná), je však dôsledkom právom aprobovaného zámeru jednej zmluvnej strany prenechať druhej zmluvnej strane veci určené súhrnom (*per aversionem*). Znamená to, že nadobúdateľ preberá všetky veci ako celok bez ohľadu na ich kvantitu a kvalitu a bez ohľadu na to, či ide o veci určené individuálne alebo druhovo. Najvyšší súd Českej republiky k tomu uviedol, že požiadavku určitosti predmetu kúpnej zmluvy pri predaji vecí určených súhrne je nutné vzťahovať na vymedzenie tohto súhrnu za použitia údajov určených napríklad miestom, kde sa veci v určitom čase nachádzajú, na ich druhové určenie a podobne; nemožno ju naopak stotožňovať s konkretizáciou (individualizáciou) jednotlivých predávaných vecí (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky vo veci sp. zn. 32 Odo 441/2003 z 26. novembra 2003).

Aj keď judikatúra súdov iných štátov je pre slovenské právne prostredie nepoužiteľná, ústavný súd poukázal na uvedené rozhodnutie českého súdu preto, lebo sa s ním stotožňuje, preberá ho, a predovšetkým ho považuje za ústavne konformný výklad ustanovenia § 501 Občianskeho zákonníka. Citovaný právny názor má relevanciu aj pre prerokúvanú sťažnosť, keďže priamo vyvracia argumentáciu okresného súdu i krajského súdu, ktoré za jednu z rozhodujúcich skutočností považovali zistenie,

že v zmluve z 18. decembra 2003 medzi správcom konkurznej podstaty úpadcu a sťažovateľom nebola sporná chladiaca nádrž jednoznačne identifikovaná.

Podstatné pre rozhodnutie ústavného súdu o predloženej sťažnosti je však zistenie, že krajský súd sa ústavne nekonformným spôsobom vysporiadal s už popísaným zmyslom a účelom § 501 Občianskeho zákonníka, z ktorého kúpna zmluva z 18. decembra 2003 vychádza. Predmetné ustanovenie spravodlivo rozdeľuje riziko plynúce z jeho využitia na účastníkov záväzkovo-právneho vzťahu. Na jednej strane síce nadobúdateľ súhrnu vecí zásadne nemôže uplatňovať voči scudziteľovi nároky plynúce zo zodpovednosti za vady, na druhej strane sa však aj scudziteľ vystavuje riziku, že v súhrne vecí prenechávaných ako stoja a ležia sa bude nachádzať aj vec, ktorú prenechať nemá v úmysle. Iba takýto výklad zaisťuje spravodlivú rovnováhu účastníkov právnych vzťahov, ktorá bezpochyby musí byť rešpektovaná aj vo sfére súkromného záväzkového práva vyznačujúceho sa výrazným prvkom zmluvnej voľnosti. Práve spravodlivá rovnováha predstavuje najdôležitejší determinant ústavnej konformity výkladu § 501 Občianskeho zákonníka. Napriek týmto rizikám je zmluva využívajúca § 501 Občianskeho zákonníka legálnym právnym úkonom spôsobilým vyvolávať právne následky.

Krajský súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa vôbec nezohľadnil riziko plynúce z využitia § 501 Občianskeho zákonníka pre správcu konkurznej podstaty úpadcu ako účastníka kúpnej zmluvy uzavretej 18. decembra 2003. Nastolil tým nerovnováhu v súkromno-právnom záväzkovom vzťahu premietajúcu sa do uloženia povinnosti vydať spornú huteľnú vec žalobcovi. Názor krajského súdu, podľa ktorého „*ani použitie... § 501 OZ neznamenal, že žalovaný nadobudol vec, vo vzťahu ku ktorej nebolo nepochybné preukázané jej zaradenie do súpisu vecí do majetkovej podstaty tej časti L. s. r. o., ktorá bola správcom konkurznej podstaty prevádzaná na žalovaného. Chýbala predovšetkým vôľová zložka na strane predávajúceho správcu konkurznej podstaty túto vec previesť, čo nemožno nahradiť ani cez ust. § 501 OZ*“, hodnotí ústavný súd ako natoľko sa odchyľujúci od znenia § 501 Občianskeho zákonníka, že zásadne popiera jeho účel a význam. Krajský súd totiž vyložil predmetné ustanovenie a následne ho aplikoval na zistený skutkový stav spôsobom narušajúcim právnu istotu účastníka právneho vzťahu (sťažovateľa) nastolenú platne uzavretou kúpnu zmluvou využívajúcou legálny právny

inštitút. Došlo k neodôvodnenému zvýhodneniu jednej zmluvnej strany (správcu konkurznej podstaty úpadcu) na úkor druhého kontrahenta (sťažovateľa), pretože pri výlučnom zohľadnení úmyslu správcu konkurznej podstaty úpadcu bez zreteľa na jednoznačný text zmluvy, s ktorým i on sám prejavil súhlas, by bolo možné kedykoľvek právne následky kontraktu eliminovať, a to len na základe neoveriteľného tvrdenia o úmysle ako vnútornom postoji kontrahenta k svojmu prejavu vôle. Takýmto spôsobom by právna istota účastníkov zmluvných vzťahov bola v základoch narušená a stala by sa iluzórnou.

Ústavný súd dospel k záveru, že hodnotenie ustáleného skutkového stavu krajským súdom je zjavne neodôvodnené, popierajúce účel a význam § 501 Občianskeho zákonníka spôsobom narúšajúcim spravodlivú rovnováhu účastníkov zmluvy uzavretej 18. decembra 2003, a teda aj výklad predmetného zákonného ustanovenia v reláciách posudzovaného prípadu je ústavne nekonformný. To má za následok porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) i jeho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

1.5 Irelevantným je právny názor krajského súdu uvedený v odôvodnení napadnutého rozsudku a naznačený i v jeho vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa, ktorý poukazuje na zásadu koncentrácie vo vzťahu medzi prvostupňovou a druhostupňovou fázou konania [§ 205a ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“)]. Koncentrácia sa v tomto prípade vzťahuje výlučne na skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa.

Podľa názoru krajského súdu sa táto výhrada vzťahovala na v odvolaní formulované námietky, „že *bolo výlučnou vecou správcu, kde bola vec umiestnená a nikto v decembri 2003 nemohol ukladať správcovi povinnosti, okrem konkurzného súdu, ďalej okolnosť, že zmluva medzi správcom a žalovaným bola uzavretá 18.12.2003, kým zmluva medzi správcom a žalobcom až 29.12.2003*“.

Ústavný súd k tomu uvádza, že problém vedomosti správcu konkurznej podstaty úpadcu o lokalizácii spornej hnutelnej veci v rozhodnom čase i chronológia relevantných kúpnych zmlúv boli známe už okresnému súdu v priebehu prvostupňovej fázy konania.

Dokazuje to odôvodnenie rozsudku okresného súdu č. k. 9 Cb 170/2007-190 z 28. júna 2010. Preto fakt, že na tieto okolnosti sťažovateľ v odvolaní poukázal, nemožno považovať za uvádzanie nových skutočností alebo predkladanie či navrhovanie nových dôkazov v zmysle § 205a ods. 1 OSP.

2. Sťažovateľ v sťažnostnom petite navrhol ústavnému súdu vysloviť aj porušenie jeho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poznamenáva, že súčasťou jeho štandardnej judikatúry (napr. II. ÚS 78/05, IV. ÚS 326/07, IV. ÚS 349/09) je aj právny názor, podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. z čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základných práv hmotného charakteru možno uvažovať v zásade len vtedy, ak zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavno-procesných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru a v spojení s ich porušením.

Avšak aj v prípade, ak ústavný súd konštatuje porušenie základného práva na súdnu ochranu, je s ohľadom na subsidiaritu jeho právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pri vyslovovaní porušenia základného práva vlastníť majetok zdržanlivý, a to obzvlášť vtedy, keď zásah všeobecného súdu má dopad na majetkovú sféru sťažovateľa len v spojitosti s iným budúcim neistým zásahom (napr. III. ÚS 117/2011), prípadne v spojitosti s plynutím času alebo s inými právne významnými skutočnosťami (III. ÚS 11/2011).

V posudzovanom prípade však napadnuté právoplatné a vykonateľné rozhodnutie krajského súdu priamo a aktívne vstúpilo do majetkovej sféry sťažovateľa ústavne neakceptovateľným spôsobom, keď mu uložilo povinnosť spornú hnutelnú vec vydať. Tým došlo k účinnému zásahu do všetkých obsahových súčastí vlastníckeho práva podľa § 123 Občianskeho zákonníka. Ústavný súd preto pristúpil aj k vysloveniu porušenia základného

práva sťažovateľa vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy (1. bod výroku tohto nálezu).

3. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, jeho práva na spravodlivé súdne konanie i jeho základného práva vlastníť majetok, zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vec mu podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde vrátil na ďalšie konanie (2. bod výroku tohto nálezu).

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Úlohou krajského súdu pri opätovnom prerokovaní sťažovateľovho odvolania bude vysporiadať sa s odvolacími námietkami pri dôslednom rešpektovaní podstaty a účelu § 501 Občianskeho zákonníka berúc do úvahy názory ústavného súdu vyjadrené v bodoch 1.3 a 1.4 tejto časti odôvodnenia nálezu tak, aby rozhodnutím vo veci bola zachovaná spravodlivá rovnováha dotknutých účastníkov zmluvných vzťahov, ich právna istota i už uvedená všeobecná právna zásada, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, než sám má.

4. Trovy konania si sťažovateľ neuplatnil, preto sa ústavný súd týmto nárokom nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. marca 2012